

ביאור הגילוי הנפלא של הרה"ק מרימנוב זי"ע לכל אדם יש שם בקדושה ושם בטומאה וצריך לגלות שמו בטומאה ולהחזירו לקדושה

ושבית שבי"ו נטרקון: ו'אלה ש'מות בני ישראל"

במאמר זה ברצוננו להתבונן בדברות קדשו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע ב"זרע קודש", שמפרש הפסוק: "כי תצא למלחמה על אויביך" וגו', על פי מה שהביא חידוש עצום בשם הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע, שכל אחד מיישראל יש לו שני שמות, שם אחד מצד הקדושה ושם אחד מצד הטומאה והסטרא אחרא, וצריך להתפלל לה' שיגלה לו את השם שמצד הטומאה כדי שיוכל להפכו לקדושה, והנה הדברים בלשון קדשו:

"והרב הקדוש מרימנאב זצ"ל אמר, שיש לכל אדם שם בקדושה ולהבדיל כו' שמו בטומאה וסטרא אחרא, וצריך הצדיק לעבוד על זה, ויבקש מהשי"ת שיודיע לו איזה שם שיש לו בסטרא אחרא, ויחזור גם זה השם לקדושה. ויש לומר על דרך זה, ושבית שבי"ו ראשי תיבות (שמות א-א) ו'אלה ש'מות בני ישראל, שהשם שיש לך בקליפה גם כן תחזיר לקדושה".

כאשר נתבונן נראה כי ה"זרע קודש" מפרש לפי זה: "כי תצא למלחמה על אויביך", כאשר תצא למלחמה כנגד אויביך שהם היצר הרע וכוחות הטומאה, ונתנו ה' אלקיך בידך", שתזכה שימסור אותם הקב"ה בידך, זכור נא היטב: "ושבית שבי"ו - שבי"ו ראשי תיבות ו'אלה ש'מות בני ישראל, היינו שתוציא מהשבי השמות של ישראל, "הבאים מצרימה", שהם מצד הטומאה והסטרא אחרא ותהפכם לקדושה.

אמנם בהשקפה הראשונה דברות קדשו של הרה"ק מרימנוב זי"ע צריכים ביאור רחב, מהו הענין שיש לכל אדם שם גם מצד הטומאה, הלא אביו ואמו לא נתנו לו רק שם מצד הקדושה. זאת ועוד, מאחר שיש לכל אדם שם אחד מצד הקדושה ושם אחד מצד הטומאה, צריך ביאור

עלינו היא רק לצאת למלחמת חורמה כנגד היצר הרע, ואז כבר מובטח שתתקיים בנו הבטחת הכתוב: "ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבי"ו". והנה הדברים בלשון קדשו:

"כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבי"ו. כתוב בפרקי דאבות (פ"א מ"ד) אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני, ואם לא עכשיו אימתי. הנה אמרו חז"ל [קידושין ל:]: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, אלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו, והנה יחשוב אדם כי לא יצא למלחמה עם היצר הרע לכבוש יצרו אשר צריך כח וגבורה, כדאמרו (אבות פ"ד מ"א) איזהו גבור וכו' [הכובש את יצרו, ולפי זה יטעה לחשוב כי] לא יעשה שום התפעלות לזה, רק יבטח בה' כי יעזרהו וילחם מלחמתו הגדולה הלזו.

אבל האמת לא כן הוא, כי מי שחושב כן לעולם לא יהיה שונאו נכנע תחתיו, רק שצריך האדם ללחום תמיד ולכבוש יצרו בכוחו ובאפשרו בטבעו, והשאר משמים יסייעו, וכבר אמרו (שבת קד:) הבא לטהר מסייעין לו, ותחילה צריך האדם לבוא לטהר ואחר כך מסייעין אותו. וזהו שאמר הלל, אם אין אני לי מי לי, דהיינו אם אין האדם פועל פעולות לעצמו, מי הוא אשר יעזרהו, וכשאני לעצמי [בלי עזרת ה'] דהיינו לאחר שפעל, מה הוא, רק יצרפו שניהם יחד כמו שביארנו.

ואמר אם לא עכשיו אימתי, דהיינו שיחשוב אדם כי לא ילחום נגד היצר הרע, רק ימתין עד שיזקין והגיעו ימים אשר אין בהם חפץ לתאוות עולם הזה, ואז ישוב אל ה' וירחמהו, אבל כבר אמרו ז"ל (עבודה זרה יט. על הפסוק תהלים קיב-א) אשרי איש ירא ה', כשהוא איש, כשהוא בגבורתו ובכוחו, אז יפעל פעולה שלימה, והיינו אם לא עכשיו אימתי... וזהו שהתחלנו בו, כי תצא למלחמה על אויביך, דהיינו מלחמת יצר הרע, כי תצא למלחמה, אז ונתנו ה' אלקיך בידך, כי הבא לטהר מסייעין לו מן השמים".

בהיותנו בחודש אלול חודש התשובה, דבר בעתו מה טוב לפתוח בפסוק הראשון בפרשתנו פרשת כי תצא (דברים כא-י): "כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבי"ו. אשר כפי המבואר בכל הספרים הקדושים רמז לנו הקב"ה בפסוק זה, על המלחמה הגדולה שצריך כל אחד מיישראל להילחם כנגד היצר הרע. ומקור הדבר במאמרו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי בזוהר חדש (פרשת כי תצא דף נח טור ד):

"כי תצא למלחמה על אויביך. רבי שמעון פתח... כי תצא למלחמה על אויביך, דא איהו יצר הרע דאנן צריכין למיפק לקבליה במילין דאורייתא ולקטרגא ליה, וכדין יתמסר בידא דבר נש כמה דאתמר, ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבי"ו. פירושו: "רבי שמעון פתח... כי תצא למלחמה על אויביך, זהו יצר הרע שאנו צריכים לצאת כנגדו בדברי תורה להילחם עמו, ואז ימסר ביד האדם כמו שנאמר, ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבי"ו."

ומה נפלאים הם דברי הגה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע הובא ב"ליקוטי הרי"ם" שאמר בשם הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע: "כי ידוע שהתורה היא על דרך פרד"ס [פישט רימז דירש ס'וד], והנה מקודם היה [פירוש הכתוב על] מלחמת ישראל עם הגוים, והרמז היה על מלחמת היצר, אך כעת [בגלות] אשר ניטל הפשוט [הפשוט] כי אין לנו מלחמות, ממילא נשאר הפשוט היינו על מלחמת היצר".

"כי תצא למלחמה" כנגד היצר: "ונתנו ה' אלקיך בידך"

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, לשנן היטב דבריו הקדושים של מרן ה"חתם סופר" זי"ע ב"תורת משה", שהם חיזוק נפלא לכל אחד מיישראל אשר נפשו אוותה להילחם עם היצר הרע, אבל הוא מרגיש שאין בכוחו להתגבר עליו, שידע נאמנה כי העבודה המוטלת

הרה"ק מרימנוב זי"ע: כל אדם יש לו שם בקדושה ושם בסטרא אחרא, וצריך להפוך גם את השם הרע לקדושה

זרע קודש: "ושבית שבינו" - שבי"ו נוטריקון ו'אלה ש'מות בני ישראל, שצריך להפוך שמות הסטרא אחרא לקדושה

המקור בדברי האריז"ל: אחרי מיתתו שואלים מה שמו בטומאה, ואם אינו יודע מעניינים אותו בחיבוט הקבר

ביאור הדבר על פי עבודת ישראל: "איזהו גיבור הכובש את יצרו" - יצרו המיוחד שנוולד להתגבר עליו

בהם כלל [כלומר שלא ירדוף אחרי החומריות והתאוות להתדבק בהם].

ואם נטה אליו זה מצד מה [שנמשכה נפשו אחר החומר], שישתדל שיהיו נפרדים ונחלקים בשעת חתום [בשעת חתימת חייו], עד שלסוף ישוב העפר על הארץ כשהיה מבלי עירוב נפשי, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה מבלי עירוב גופני, וכמו שאמר [בגמרא שבת קנב:] [תנו רבנן, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה], תנה לו כמו שנתנה לך [בטהרה אף אתה בטהרה].

אמנם זה הענין מההפרדה על זה האופן הוא קשה מאד אצל האנשים, כי הנה כלל האנשים יש לנפשם נטייה גדול אצל חומרם, בהתעסקם תמיד בעסקי החומר וכל מעשה תקפו וגבורתו, עד שתתקשר נפשם ותימסר בידם לכל מלאכת עבודת עבודה... וכל כך מתקו לחכה וישרו לעיניה, עד שאהבה אותו אהבה עצומה, בחייהם ובמותם לא נפרדו, כי הכח הגופני ההוא הוא שטן הוא יצר הרע, שולט עליה [על הנפש] והיא נתפשה עמו... והן הנה רוחות הטומאה אשר אמרו שנמצאו אצל המתים. ולזה אמרו (ברכות ה.) שנפש הרשעים היא קשה לצאת, כמו הצמר הנאחז באחר הקוצים".

הנה כי כן ירווח לנו להבין ביתר שאת ענין חיבוט הקבר, כדי לנער את הנשמה מאבק התאוות והקליפות שנאחזו בה, כי אין הנשמה יכולה לעלות למקומה בשמים, רק אחרי שנפרדה מכל העניינים החומריים שנדבקו בה פירוד גמור, אשר כפי המבואר אמר על כך החכם מכל אדם: "וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלקים".

תכלית חיבוט הקבר להפריד השם שמצד הקליפה

נחזור לדברי רבינו האריז"ל, שמבאר לפי זה הענין שמלאך המות שואל את האדם מהו שמו,

הגוף ואיננה נפרדת מהם. ולכן צריך שיחזירו נפשו בגופו ביחד, ואז המלאכים הנזכרים אוחזים בו כל אחד מקצה, ומנערים אותו וחובטים אותו במקלות של אש, כדרך שאוחזים בטלית בשתי קצוותיה ומנערים אותה מן האבק הנדבק בה, עד שנפרדה מהם הקליפה ההיא לגמרי, ולכן נקרא חיבוט הקבר כאדם שחובט טליתו ומנערה, ועל כן צריך להעמיק הקבר כדי שיהיה מקום חלל לנערו ולחבטו.

ואמנם לא כל האנשים שוים בזה, הצדיקים אשר בחייהם נדבקו ביצר הטוב ונתרחקו מן היצר הרע, והיו מכניעים עצמם וחובטים עצמם כסורין הבאים עליהם, וגם על ידי [עסק] התורה המתשת כוחו של אדם, עד שנמצא שכשהגיע זמנם ליפטר מן העולם ולקבל חיבוט הקבר אין צריכים צער גדול, כי בחבטה כל שהיא מספיק להם להפרידה מהם, מה שאין כן ברשעים שאדרבה על ידי תענוגיהם בעולם הזה, הם מקשרים ומחזקים יותר את הקליפה בגופם ובנפשם... וכל אחד ואחד הוא סובל עונשו כפי מדריגת קליפתו וכפי עוצם דבקותה".

דבר בעתו מה טוב לבאר דברי האריז"ל ביתר שאת, על פי מה שהאריך הגאון הגדול בעל "קצות החושן" בהקדמתו היקרה ל"שב שמעתתא" (אות י) בשם בעל "עקידת יצחק" (שער קה), שמבאר חכמתו העמוקה של שלמה המלך בדברו על מיתתו של אדם (קהלת יב-ז): "וְיָשֹׁב הָעֶפְרָר עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר נָתַנָּה". ומבאר בעל ה'עקידה' הכוונה בזה:

"הורה לשם, שתכלית האדם וסוף שלימותו הוא, שלעת קיצו יופרדו שני חלקיו אלה זה מזה, הפרדה גמורה כל אחד לעצמו, מבלי השאיר מאחד מהם שום שארית אצל חברו. [ומפרש כי צריך לעשות לכך הכנה], בהיות על תכלית הטוב בהיות בחיים חיותו, עד שלא תתערב נפשו, ולא תתקשר עם תכונות חומרו ופחיתותיו, להתעצם

גם לאנשים פשוטים כמונו, איך נוכל לגלות שם זה ואיך נוכל להפכו לטוב. אמרתי אקום ואשנה פרק זה לברר מקחו של צדיק, ומה' הטוב נבקש שיולכנו בדרך אמת.

מקור דברי הרה"ק מרימנוב זי"ע בכתבי רבינו האריז"ל

פתח דברינו יאיר להתודע ולהיגלות, כי המקור לדבריו הקדושים של הרה"ק מרימנוב זי"ע, הוא במשנתו הטהורה של רבינו האריז"ל ב"שער הגלגולים" (הקדמה כג), שמבאר שם באריכות מאמר חכמינו ז"ל במסכת חיבוט הקבר (פרק ב) [הובא ב"ראשית חכמה" (שער היראה פרק יב) וב"חסד לאברהם" (מעין ה נהר ב)]:

"שאלו את רבי אליעזר כיצד דין הקבר, אמר להם, בזמן שנפטר אדם מן העולם, בא מלאך המות ויושב על קברו, ומכה אותו בידו ואומר לו, קום הגידה לי שמך, אומר לו, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאיני יודע מה שמי, מיד מכניס רוח ונשמה בגופו ומעמידו ומחייבו בדין".

מתמה על כך האריז"ל: "ובלי ספק יש לתמוה, מה צורך לשאלה זו, וגם למה הוא שוכח שמו, ומה מעלה ומוריד ענין זה במציאות עונשו". ומבאר האריז"ל ענין זה על פי מה שמקדים לבאר לנו את הענין של "חיבוט הקבר", כדי לנקות את אבק הקליפות שנאחזות בנשמתו של אדם, והנה הדברים בלשון קדשו:

"דע כי כל הנשמות כולם היו כלולים באדם הראשון קודם שחטא כמו שביארנו כמה פעמים, וכאשר חטא נשרו איבריו ממנו, שהם אותם הנשמות שהיו כלולות בו ונפלו לעמקי הקליפות... והנה לא כל הנשמות שוות כי אין הפגמים שווים... כי יש נשמה שנתאוות וחשקה יותר בחטא ההוא מנשמה אחרת, ונמצא כי כפי ערך בחינת פגם הנשמה, כך בחינת מקום נפילתה בעמקי הקליפות".

תכלית חיבוט הקבר כדי לנער את אבק הקליפות שנאחז בנשמות

לפי זה מבאר האריז"ל תכלית חיבוט הקבר, כדי לנער את הנשמה הטהורה מאבק הקליפות שנאחזו בה, הן על ידי חטא עץ הדעת בעת שהיתה כלולה באדם הראשון כשחטא, והן על ידי החטאים של כל אדם:

"ובזה תבין ענין חיבוט הקבר מה ענינו... לפי שהקליפה היא דבוקה עדיין וקשורה עם הנפש ועם

יומתק לצרף מה שהוסיף כ"ק אדמו"ר מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע לפרש על פי דברי ה"עבודת ישראל" הפסוק בפרשתנו: "כי תצא למלחמה על אויביך", אם תבחר לצאת למלחמה על "אויביך" המיוחד לך, שנבראת בעולם כדי לנצחו, תהיה סמוך ובטוח: "ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו", שהקב"ה יסייע בידך שתוכל לנצחו עכדה"ק.

והנה ידוע מה שאמרו חכמינו ז"ל (סוכה נב.): "שבעה שמות יש לו ליצר הרע". ופירש הרמ"א ב"תורת העולה" (חלק ב פרק כו) הכוונה בזה: "כי היצר הרע יש לו שבעה שמות כמדרשם ז"ל, והם מדרגות היצר הרע זה למעלה מזה, הנקשרים בחומר ונופלים תחת מספר השבעה ימים, והם מביאים את האדם למטה". וכוונתו שמתגבר על האדם להפילו בז' מדות רעות המתנגדות לז' מדות שמצד הקדושה: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות, ועל זה נאמר (משלי כד-טז): "כי שבע יפול צדיק וקם".

הנה כי כן זהו פירוש דברי האריז"ל, שצריך האדם להשתדל להכיר את השם שלו בקליפה, כלומר שיתפלל לה' שיפקח את עיניו שיוכל להבחין, באיזה שטח ובאיזה מדה היצר הרע מפתהו לדבר עבירה, ועל ידי זה יכיר את השם שלו בקליפה, אם בתאוות אכילה, בתאוות הכסף, בקליפת הגאווה והכעס וכדומה, וכאשר יצא למלחמה כנגד יצרו המיוחד, הרי מובטח לו: "ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו".

ונראה לבאר לפי זה מה שחידש הרה"ק מרימנוב זי"ע כפי שהביא ה"זרע קודש" הנ"ל: "שיש לכל אדם שם בקדושה ולהבדיל בו שמו בטומאה וסטרא אחרא, וצריך הצדיק לעבוד על זה, ויבקש מהשי"ת שיודיע לו איזה שם שיש לו בסטרא אחרא, ויחזור גם זה השם לקדושה". וצריך ביאור הלא הדברים מפורשים בדברי האריז"ל. ויש לומר כי בדברי האריז"ל הנ"ל מבואר רק שצריך להפריד את הקליפה, ועל ידי זה מתבטל ממנו השם של הקליפה, אולם הרה"ק מרימנוב מוסיף שצריך להחזיר גם את השם של הקליפה לקדושה.

וביאור דבריו הקדושים על פי מה שדרשו במשנה (ברכות נד.) מקרא שכתוב (דברים ו-ה): "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע". הרי מבואר שצריך להפוך את היצר הרע לטוב לעבוד בו את ה', דהיינו לעבוד את ה' בשמחה של מצוה במקום שמחה

אדם צריך לגלות מהו שמו בסטרא אחרא, כלומר מהו היצר הרע המיוחד שהוא צריך להילחם כנגדו

ישוב הסתירה ממנהגנו לומר בסיום שמונה עשרה פסוק המתחיל ומסתיים בשמו כדי שיזכור אחרי מיתתו את שמו בקדושה

אגרא דכלה: לכל אדם יש שם מצד הקדושה, ויש לו אותו שם מהסטרא אחרא בצירוף שונה לרעה

הסגולה לומר פסוק המתחיל ומסתיים בשמו, כדי לבטל בכך הצירוף של שמו מהסטרא אחרא לרעה

היא כנזכר לעיל, ובקלות גדול נגמרת להיפרד על ידי חיבוט הקבר, אבל הרשע שאדברא גרם לקשרה בחוזק גדול בו, צריכים מכות ועונשים גדולים להפרידה ממנו בחיבוט הקבר, ואילו היה יודע בחייו שמו דמסטרא אחרא היה מתקן הדבר בחייו בקלות גדול, ולכן מכים אותם הכאות נמרצות על שאינם יודעים אותו השם כנזכר, ולא חקרו לדעת אותו בחייהם, כיון שלא רצו לטרוח במעשיהם כדרך שטרוחו הצדיקים".

נמצינו למדים מדברי האריז"ל חידוש גדול, כי מה ששואל מלאך המות מהנפטר מה שמו, אין שאלתו על השם שבקדושה כי אם על השם שבטומאה, וכאשר אין אדם יודע את שמו שבטומאה, הרי הוא מענישו בחיבוט הקבר כדי לנער ולהפריד את הקליפה מהקדושה [ואי"ה להלן ניישב איך זה מתיישב עם מנהגנו, לומר בסיום תפילת שמונה עשרה פסוק המתחיל ומסתיים באותיות שמו, כדי שיזכור את שמו בקדושה].

תכלית ידיעת השם של הקליפה כדי לדעת איך ללחום עם היצר הרע

בדרך זו במסילה נעלה לבאר דברי האריז"ל, שכל אחד מישראל יש לו שם מצד הקדושה שהוא השם שנתנו לו אביו ואמו, ולעומת זה יש לו שם מצד הקליפה, וצריך האדם לברר מהו השם שלו מצד הקליפה, על פי מה ששנינו במשנה (אבות פ"ד מ"א): "איזהו גיבור, הכובש את יצרו". אומר על כך המגיד הקדוש מקו"ניץ זי"ע ב"עבודת ישראל" (אבות שם) בלשון קדשו:

"איזהו גיבור הכובש את יצרו, רצונו לומר 'יצרו' המיוחד לו, שלכל אדם יש יצר מיוחד המומר לדבר אחד, ולזה צריך כל אחד לעשות לעצמו גדרים וסייגים בדברים שרואה שיצרו תוקף עליו להכשילו בו, כי כל אחד בגלל כן נברא. וזהו שמצינו בגמרא (שבת קיח:) שכל אחד מהאמוראים היה זהיר טפי בדבר אחד".

ואם אינו יודע הרי הוא מענישו בחיבוט הקבר, וצריך ביאור מהו הענין שהוא שוכח את שמו, ולמה הוא נענש על השכחה בחיבוט הקבר:

"ובזה יתבאר ענין טעם למה הרשעים שוכחים את שמם כנזכר לעיל. הנה נתבאר למעלה כי אין שום נשמה בעולם שאין לה לבוש אחד של קליפה מזוהמת הנחש, ואותה הקליפה היא סוד היצר הרע הנכנס באדם מיום שנולד... עד שכמעט נעשו שניהם הנשמה והקליפה כעיסה אחת, מעורבת מסולת וסובין קשורים יחד בתכלית... וכמו שהנשמות הקדושות כל אחת ואחת יש לה שם ידוע... כך כל ניצוץ וניצוץ שבקליפה יש לה שם ידוע בפני עצמו, ונמצא כי היצר הרע שבאיש הזה אינו כעין היצר הרע של איש אחר.

ונמצא כי כאשר נולד האדם, וקוראים לו אביו ואמו שם אחד העולה בדעתם, אינו באקראי ובהזדמן, כי אם הקב"ה משים בפיהם השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא... והנה גם את זה לעומת זה עשה האלקים, וכמו שיש שם קבוע אל הנשמה הקדושה אשר באדם, והוא השם שקוראים לו אביו ואמו בעת שנימול כנודע, כך יש שם אחר קבוע לאותו ניצוץ של הקליפה שהוא יצר הרע הנכנס באדם בעת שנולד, ונמצא שכל אדם יש לו שני שמות, אחד מצד הקדושה ואחד מצד הקליפה.

והנה אם האדם בהיותו בחיים חיותו בעולם הזה, היה יכול להשיג ולדעת מה שם הקליפה ההיא אשר בו... ועל ידי כן היה יודע מקום הפגם ומציאות תיקונו הצריך לו, והיה יכול לתקן הפגם ההוא בנקל, ועל ידי כן היתה הקליפה ההיא נפרדת ממנו בנקל בחייו, ולא היה צריך להפרידה ממנו על ידי חיבוט הקבר כלל.

ולכן כשנפטר האדם הצדיק, אינם שואלים ממנו מה שמו מסטרא אחרא, כי כיון שבחייהם טרוחו וסבלו היסורין להפריד מעליהם הקליפה

והנה בעודו בחיים זוכר השם הקדוש שקראו לו אביו ואמו, אבל לאחר פטירתו שוכח השם הנכבד, על כן מקובל לרבותינו ז"ל ששואלין לרשע את שמו, והוא שוכח ואינו יודע שום שם, שהשם הקדוש נשכח ממנו, והשם דסטרא אחרא לא שמע מעולם, ולכך אינו יודע להשיב, והוא הסוד שאמרו רז"ל (ויק"ר לב-ה) שבמצרים לא שינו את שמם.

ושמתי מחסום לפי מהנהוג בזמנינו [לשנות את השם להיקרא בכינוי של גוים] והוא עצת הס"מ, והמשכיל על דבר יירא ויפחד לנפשו היקרה, אשרי מי שלא שינה את שמו הנכבד. והנה הצדיקים הגדולים שמהפכין מר למתוק, ונפש הבהמיית גם כן יתהפך לטוב גמור, אזי גם השני נתהפך לטוב גמור ונתגדל השם, וזהו ואגדלה שמך, וזהו ריווח גדול אל הנשמה, בין והתבונן כי דבר עמוק הוא."

ונראה פשוט כי מה שכתב: "והנה הצדיקים הגדולים שמהפכין מר למתוק, ונפש הבהמיית גם כן יתהפך לטוב גמור, אזי גם השני נתהפך לטוב גמור ונתגדל השם". למד דבר זה מדברי מורו ורבו הרה"ק מרימנוב זי"ע כפי שהביא ה"זרע קודש" הנ"ל בשמו: "ויבקש מהשי"ת שיודיע לו איזה שם שיש לו בסטרא אחרא, ויחזור גם זה השם לקדושה".

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו ליישב כל הסתירות בענין שמו של האדם, כי אמנם נכון הדבר כפי שגילה לנו מאורם של ישראל אביהם ורבים של כל המקובלים רבינו האריז"ל, כי אחרי פטירתו של אדם שואלים אותו אם הוא מכיר את שמו מצד הטומאה, כלומר האם טרח לברר מהו היצר הרע שלו אשר למענו ירד בעולם הזה להפכו לטוב בבחינת: "איזהו גיבור, הכובש את יצרו".

אולם מאחר שלפי המבואר מדברי ה"אגרא דכלה", הרי השם שמצד הקליפה יש בו כל האותיות שיש בשם של הקדושה אלא שהוא בצירוף שונה, לכן יש סגולה לומר פסוק שמתחיל באות הראשונה של שמו והאות האחרונה של שמו, כדי שעל ידי אמירת פסוק זה יזכה שיתהפך הצירוף הרע של שמו לקדושה, שאז השם שלו יתחיל ביושר מהאות הראשונה ועד האות האחרונה ולא בצירוף שונה מסולף לרע, ובכך הכל על מקומו יבוא בשלום, וה' יאיר עינינו בתורתו אמן.

ומכל שכן למי ששמו נמצא בפסוק עצמו כגון שלום או דן או ראובן, שאין צריך לסיים בסוף שמו, ומי שאומר פסוק כנ"ל הוא סגולה שלא לשכוח שמו, ויאמר אותו בשמונה עשרה קודם יהיו לרצון בסוף התפלה".

אמנם יש לתמוה על כך שהרי לפי מה שלמדנו מדברי האריז"ל הנ"ל, מבואר בפירוש ששואלים לאדם אחרי פטירתו מהו שמו מצד הקליפה, כדי לבדוק אם האדם טרח לברר שמו שמצד הקליפה כדי לבטלו, או כפי שלמדנו מדברי הרה"ק מרימנוב אם טרח להחזירו לקדושה, והרי זה סותר למנהגו לומר פסוק המתחיל ומסתיים בשמו שמצד הקדושה, כדי שלא ישכח את שמו כשנשאל על כך אחרי פטירתו.

חידוש נפלא של ה"אגרא דכלה" בענין השם של הסטרא אחרא

רחש לבי דבר טוב להעלות על שלחן מלכים, מה שהזמין הקב"ה לידינו ליישב סתירה עצומה זו, על פי מה שמצינו בענין זה חידוש גדול ב"אגרא דכלה" (פרשת לך לך ד"ה ואגדלה שמך), כי השם שמצד הקליפה הוא בעצם אותו שם שמצד הקדושה, אלא שהוא בצירוף שונה לרע, והנה הם דבריו הקדושים על מה שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו (בראשית יב-ב):

"ואגדלה שמך. הנה זה ודאי לא יצדק כפשוטו, כי מה הנאה יש לצדיק האמיתי מה ששמו הולך ומפארין אותו ויש לו שם בקצה הארץ, הרי עיקר כוונתו להתגדל כבוד שמים... וכפי הדרש על הנשמה אמר ואגדלה שמך, כי לכל נשמה שיוצרת מגבהי מרומים אל הגוף, נלווה אליה בגזירת היוצר נפש הבהמיית מקליפת נוגה כנודע.

והנה לכל אדם יש לו שם, הוא השם של הנשמה הקדושה שמזמין השי"ת בפי אביו ואמו, ולעומת זה יש לו שם של נפש הבהמיית דסטרא אחרא על ידי חילופים שונים וצירופים אחרים, כגון מש"ה בקדושה, שמ"ה בסטרא אחרא, ע"ר בקדושה, ר"ע בסטרא אחרא. והנה כשהאדם נמשך אחר נפש הקדושה, אזי זה השם עיקר השם שלו לא יתפרד ממנו גם לאחר פטירתו, ובהיפוך כשאדם נמשך ח"ו אחר נפש הבהמיית, אז עיקר השם שלו הוא השם דסטרא אחרא.

של הוללות, וכן לאכול ולשתות לשם שמים בבחינת (משלי ג-1): "בכל דרכיך דעהו". לכן מטעם זה צריך להפוך גם את השם שבקליפה, שהוא שמו של היצר הרע לקדושה לעבוד בו את ה'.

ובאמת ענין זה מתאים להפליא למה ששינו במשנה הנ"ל: "איזהו גיבור, הכובש את יצרו". וביאר הבעש"ט הקדוש זי"ע כפי שהביא בספר "בעל שם טוב" (פרשת בראשית אות קנח): שדקדק התנא לומר "הכובש" ולא "הדוחה", ללמדנו שצריך לכבוש את היצר כדי להשתמש בו לעניני קדושה. ולפי המבואר מדברי ה"עבודת ישראל" שצריך לכבוש את "יצרו" הרע שנולד עמו, הרי מבואר שצריך לכבושו ולהפכו לטוב.

ישוב מנהגנו לומר פסוק המתחיל ומסתיים באותיות שמו

אלא שעתה מוטלת עלינו עבודת הקודש ליישב מנהג ישראל תורה, לומר בסיום שמונה עשרה פסוק המתחיל באות הראשונה של שמו ומסתיים באות האחרונה של שמו. ומקור הדבר ב"אליהו רבא" (סימן קכב אות ג): "כתב ב"י טוב לומר פסוק אחד מן התורה או מנביאים או מכתובים קודם שאמר יהיו לרצון המתחיל בשמו וסיים בשמו".

וכבר העירו המדפיסים כי מה שהביא בשם ב"י אין כוונתו על ה"בית יוסף" כי לא נמצא שם כלל, אלא יתכן שהוא ראשי תיבות ברש"י י'שן, כי כן מבואר ברש"י בסוגריים על הפסוק (מ"כ ו-ט): "ותושיה יראה שמך. מכאן שכל מי שאומר בכל יום מקרא המתחיל ומסיים כמו שמתחיל ומסיים שמו, התורה מצילו מגיהנם". אמנם גם על כך העירו האחרונים כי אין זה מדברי רש"י כי אם הוספה יותר מאוחרת.

ענין זה מובא ביתר אריכות בספר "קיצור של"ה" (דפוס לבוב שנת תרכ"ד), אבל אין זה מהשל"ה הקדוש כי אם מהמדפיס, שהיא סגולה שלא ישכח את שמו כששואלים אותו בעת פטירתו:

"בענין חיבוט הקבר, הרשעים אינם יודעים שמם בקבר, ומכין אותן מכות אכזריות, ומי שאומר בחייו פסוק אחד המתחיל בהתחלת אות משמו ומסיים בסוף אות משמו, דהיינו אותו השם העולה עמו לספר תורה שהוא שם הקודש...

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com